

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine

ENI Cross-border Cooperation Programme
2014-2020

PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS

**OTVORENÉ HRANICE PRE
VOĽNE ŽIJÚCU DIVÚ
ZVER V KARPATOCH**

Rys ostrovid
Príručka...

www.openbordersforbears.com

Spolufinancované Európskou Úniou

© WWF-Rumunsko, Rakhiv EcoTour, národný park Aggtelek, SOS/BirdLife Slovensko. Obsah je možné reprodukovat' len na nekomerčné a vzdelávacie účely, pričom je zaručené správne citovanie zdroja.

Baia Mare, 2021

Koordinátor: Alexandra Pușcaș, WWF-România

Autori: Alexandra Pușcaș, Călin Ardelean, Andriy-Taras Bashta, Ádám Szabó, Lenka Paulíková

Mapy: WWF-România, Rakhiv EcoTour, Aggtelek National Park, SOS/BirdLife Slovensko

Korekcie: Miradona Krizbai, Alexandra Pușcaș, Alexandra Verdeș, Suzanna Tymochko, Zsófia Szabados-Lukács, Zuzana Lackovičová

Grafický dizajn, DTP a tlač: S.C. ELSYLINE S.R.L.

Príručka bola vypracovaná v rámci projektu „Otvorené hranice pre voľne žijúcu divú zver v Karpatoch“. Projekt realizuje WWF-Rumunsko pobočka Maramures v partnerstve s organizáciou Rakhiv EcoTour z Ukrajiny, národným parkom Aggtelek z Maďarska a SOS/BirdLife Slovensko zo Slovenska.

Realizácia projektu „Otvorené hranice pre voľne žijúcu divú zver v Karpatoch“ začala 1. októbra 2019. Projekt je financovaný prostredníctvom Programu cezhraničnej spolupráce Maďarsko-Slovensko-Rumunsko-Ukrajina ENI 2014-2020 na obdobie 30 mesiacov. Celkové náklady na projekt sú 1 550 871,83 eur, z čoho 1 395 784,63 eur tvorí príspevok Európskej únie.

Tento materiál vznikol s finančnou podporou Európskej únie. Za jeho obsah zodpovedá výlučne WWF-Rumunsko a nemusí nevyhnutne odrážať názory Európskej únie.

Webová stránka programu: www.huskroua-cbc.eu

WWF, založená v roku 1961, je jednou z najvýznamnejších environmentálnych organizácií s projektmi vo viac ako 100 krajinách. Globálnym poslaním WWF je zastaviť zhoršovanie životného prostredia a vybudovať budúcnosť, v ktorej ľudia žijú v súlade s prírodou.

Viac na: www.wwf.ro

OBSAH

RYS OSTROVID

- 1. Predslov
- 2. O projekte
- 3. Význam ekologických koridorov v zdravom ekosystéme
- 4. O veľkých šelmách
  - 4.1 Rys ostrovid
    - 4.1.1 Význam
    - 4.1.2 Opis
    - 4.1.3 Domovský okrsok
    - 4.1.4 Stopy
    - 4.1.5 Párenie a rozmnožovanie
    - 4.1.6 Ohrozenia
    - 4.1.7 Stretnutie s rysom
    - 4.1.8 Lov a pytliactvo
- 5. Záver

PREDSLOV

“

Zemské ekosystémy sa vyvíjali milióny rokov, čo viedlo k vzniku rôznorodých a zložitých biologických spoločenstiev žijúcich v rovnováhe so svojim prostredím. V lesných ekosystémoch si túto krehkú rovnováhu vieme predstaviť ešte jasnejšie. Na vrchole potravného reťazca sú šelmy preberajúce kontrolu nad harmóniou v lese. Karpaty sú domovom troch druhov veľkých šeliem. Patrí medzi ne medveď hnedý, vlk dravý a najmenšou z veľkých šeliem je rys ostrovid – táto tajomná mačkovitá šelma.

Ako už napovedá jeho anglický názov - Euroasian lynx, rys sa prirodzene vyskytuje v Európe aj v Ázii. Jeho vedecké meno *Lynx lynx* zas pochádza z gréckeho slova λύγξ, čo znamená svetlo alebo jas a súvisí s luminiscenciou jeho reflexných očí. V slovenčine jeho meno „rys ostrovid“, voľne preložené ako „rys s bystrým zrakom“, poukazuje na jeho veľmi dôležitú vlastnosť – skvelý zrak. Rys je známy aj chumáčmi čiernych chlupov na špičkách uší, ktoré mu pomáhajú začuť korisť, alebo nebezpečenstvo na veľkú vzdialenosť. Neuveriteľný zrak a úžasný sluch z neho robia dokonalého lovca. Práve vynikajúce lovecké schopnosti rysov sú to, čo ich niekedy dostane do problémov s ľuďmi. Desaťročia boli prenasledované ako konkurencia poľovníkov. Celosvetovo nie je rys ostrovid ohrozeným druhom, stabilne sa vyskytuje v Rusku, Škandinávii a v častiach Európy. Jeho existencia v karpatských lesoch je však krehká. V súčasnosti, viac ako kedykoľvek predtým, sú ekosystémy poznačené dôsledkami dlhodobého vplyvu človeka. Okrem lovu sú hlavnými hrozbami pre rysa práve strata biotopov a fragmentácia. Našťastie stále existujú privilegované miesta, kde príroda pokračuje vo svojej ceste, mení sa a vyvíja, a tieto ekosystémy sme zodpovední chrániť.

Zuzana Lackovičová,

kommunikačná expertka, SOS/BirdLife Slovensko

O PROJEKTE

Karpatský región je domovom viac ako tretiny z približne 12 000 vlkov, 17 000 medveďov a 9 500 rysov, ktoré žijú v Európe, mimo Ruska. Odhaduje sa, že v strednej a juhovýchodnej Európe žije okolo 8 000 medveďov hnedých. Tieto prísne chránené a ekologicky a kultúrne významné cicavce sú ohrozené nielen pytlactvom, ale aj fragmentáciou a zmenšovaním biotopov, ktoré sú spôsobené chaotickým plánovaním a rozvojom infraštruktúry. Keďže veľké šelmy sa často presúvajú cez štátne hranice pri hľadaní potravy a zázemia, je nevyhnutné zachovať tieto veľké a zložené ekosystémy v regióne aj naprieč administratívnym hraniciam.

Ochrana prírody je nevyhnutná nielen pre voľne žijúce živočíchy, ale aj pre miestne komunity, ktoré sú do veľkej miery závislé od množstva zdrojov, ktoré poskytuje: od čistého vzduchu a vody až po úrodnú pôdu a stabilnú klímu. Tieto environmentálne služby závisia od dobre prepojenej ekologickej siete vysokej biodiverzity. Udržiavanie a zlepšovanie ekologickej konektivity chráni nielen voľne žijúce živočíchy, ale aj celý ekosystém, na ktorom sú závislí aj ľudia.

Partneri projektu zo štyroch krajín (WWF Dunajsko-Karpatský program Rumunsko – pobočka Maramureș, Rumunsko, Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovensko, mimovládna organizácia Rakhiv EcoTour Ukrajina, Správa národného parku Aggtelek Maďarsko) sa vydali na dynamickú cestu s názvom „Otvorené hranice pre voľne žijúcu divú zver v Karpatoch“ www.openbordersforbears.com s cieľom navrhnuť a zabezpečiť cezhraničnú ekologickú konektivitu biotopov veľkých šeliem. Projekt financovaný v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Maďarsko-Slovensko-Rumunsko-Ukrajina ENI 2014-2020 (<https://huskroua-cbc.eu/>) má za cieľ zlepšiť ekologickú konektivitu v štyroch krajinách a podporiť integrovaný manažment biotopov pre vlka dravého, medveďa hnedého a rysa ostrovida.

Tento projekt je pokračovaním predchádzajúceho projektu realizovaného WWF-Rumunsko v rokoch 2012-2014, „Otvorené hranice pre medvede v Karpatoch Rumunska a Ukrajiny“, ktorý zmapoval prvú sieť ekologických koridorov v regióne Maramures, v rumunsko-ukrajinskej pohraničnej oblasti. Na rozdiel od prvého projektu, kde bol zastrešujúcim druhom medveď hnedý, sa teraz bude vykonávať systematický monitoring (pomocou fotopascí, dronov a genetických testov) u troch druhov veľkých šeliem – medveďa, vlka, rysa a práce budú pokračovať identifikáciou ekologických koridorov na Slovensku a v Maďarsku. Veľké šelmy sú na vrchole trofickej pyramídy a ak sa ich populácie udržia na optimálnych počtoch, znamená to, že aj ostatné živočíšne druhy budú vo svojich biotopoch v dobrom stave ochrany.

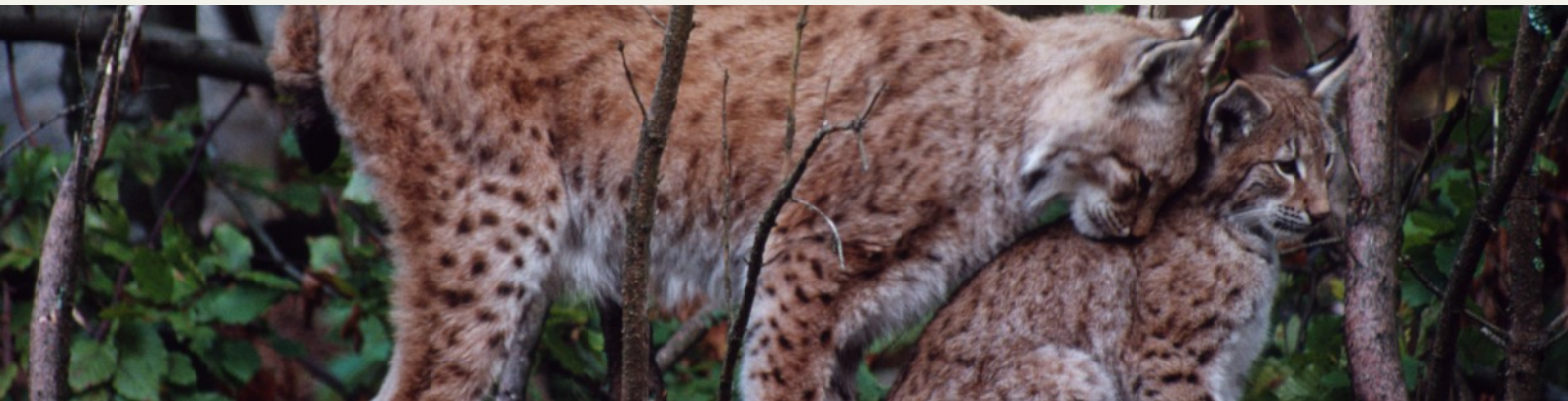

VÝZNAM EKOLOGICKÝCH KORIDOROV V ZDRAVOM EKOSYSTÉME

Sieť ekologických koridorov v Karpatoch by mal tvoriť súvislý systém prírodných alebo poloprírodných prvkov krajiny, určených a spravovaných za účelom zachovania alebo obnovy ekologických funkcií ako prostriedku ochrany druhov voľne žijúcich živočíchov, zároveň ale poskytujúcich aj primerané príležitosti pre trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov.

Proces navrhovania siete ekologických koridorov v oblasti Karpát vychádzal z ekologických požiadaviek veľkých šeliem a priaznivých biotopov v danej oblasti. Veľké šelmy ako dáždňikové druhy sú vďaka svojej polohe na vrchole trofickej pyramídy a rozsiahlym biotopom, ktoré potrebujú, cieľovými druhmi pri navrhovaní regionálnych ekologických sietí, pretože ochrana životaschopných populácií veľkých šeliem zabezpečí zachovanie prostredia pre celý rad živočíchov obývajúcich rovnaké prostredie.

Kategórie ekologických koridorov:

Z Jadrové územia: veľké oblasti prírodného alebo poloprírodného biotopu, ktoré spĺňajú požiadavky pre trvalý pobyt dáždnikových druhov. Pre veľké šelmy ho tvoria najmä lesy. Veľkosť jadrovej oblasti by nemala byť menšia ako 300 km².

Nášľapné kamene: súbor malých plôch priaznivého biotopu, ktoré jednotlivci využívajú počas pohybu na úkryt, hľadanie potravy a odpočinok.

Koridor voľne žijúcich živočíchov: krajinné štruktúry rôznych veľkostí, tvarov a vegetácie, ktoré vzájomne prepájajú jadrové oblasti a umožňujú pohyb a migráciu druhov medzi nimi. Šírka koridoru by nemala byť menšia ako 500 m.

Kritické zóny (úzke miesta): fragmenty koridorov s výraznými obmedzeniami priepustnosti krajiny pre cieľové druhy v dôsledku koncentrácie rôznych typov bariér (napr. ploty, orná pôda, diaľnica atď.).

Typy bariér, ktoré narúšajú ekologické koridory:

pozemné (napr. cestná a železničná infraštruktúra, turistický komplex, lyžiarske stredisko atď.)

vodné (napr. malé vodné elektrárne, hate, priehrady, atď.)

vzdušné: jedny z najbežnejších prekážok pre vtáky sú veterné farmy, nadzemné elektrické vedenia a vysoké budovy.

Manažmentové opatrenia na ochranu ekologických koridorov:

- V ekologických koridoroch by sa nemala plánovať žiadna obytná oblasť
- Žiadna zmena vo využívaní pôdy
- V ekologických koridoroch by sa nemali umiestňovať žiadne ploty
- V ekologických koridoroch by sa nemali umiestňovať nádoby na odpad
- Pre vodičov by mali byť umiestnené výstražné značky pre prechod voľne žijúcich živočíchov
- Zvodidlá by mali umožňovať ľahký a rýchly výstup zvierat z ciest
- V rámci koridoru by sa mala určiť zóna bez lovu
- Divoké psy by mali byť odstránené
- Budovanie zelenej infraštruktúry (priechody alebo ekodukty) v ekologických koridoroch.

O VEĽKÝCH ŠELMÁCH

Šelma je organizmus, vo väčšine prípadov živočích, ktorý konzumuje mäso. Mäsožravý živočích, ktorý loví iné živočích, sa nazýva predátor; lovený živočích sa nazýva korisť.

Strava živočicha určuje jeho umiestnenie v trofickom reťazci (známy aj ako potravinový reťazec). Každý potravinový reťazec obsahuje niekoľko trofických úrovní, ktoré popisujú úlohu organizmu v ekosystéme. Mäsožravce a všežravce sa nachádzajú na tretej trofickej úrovni. Všežravec, podobne ako človek, je organizmus, ktorý sa živí rastlinnou aj živočíšnou stravou.

Mnoho mäsožravcov získava svoju energiu a živiny konzumáciou bylinožravcov, všežravcov a iných mäsožravcov. Mäsožravce, ktoré nemajú prirodzených predátorov, sú známe ako vrcholné predátory; nachádzajú sa na vrchole potravinového reťazca. Medzi ne patria veľké šelmy – medveď, vlk a rys. Nie všetky mäsožravce sú predátory. Niektoré mäsožravce, známe ako nekrofágy, sa živia telami uhynutých zvierat.

Mäsožravce sa líšia tvarom a veľkosťou, ale často majú podobné črty. Väčšina mäsožravcov má napríklad ostré zuby prispôbené na chytanie koristi a trhanie mäsa. Okrem toho, veľa mäsožravcov má relatívne veľký mozog. Mäsožravce majú jednu žalúdočnú komoru a jednoduchý tráviaci systém, na rozdiel od bylinožravcov, ktorí majú často viackomorový žalúdok a špecializovaný tráviaci systém.

Mäsožravce zohrávajú dôležitú úlohu pri udržiavaní rovnováhy ekosystémov. Zabráňujú tomu, aby sa populácia dravých druhov stala príliš veľkou. Nekrofágy, ako napríklad orly, pomáhajú predchádzať šíreniu chorôb tým, že konzumujú pozostatky uhynutých zvierat.

Veľké šelmy zohrávajú v životnom prostredí dôležitú úlohu.

Sme len na začiatku zisťovania toho, aký pozitívny vplyv majú na životné prostredie. Medvede napríklad zohrávajú úlohu pri hnojení lesov, ťahaním zdochlín cez lesy a kladením výkalov na lesnú pôdu.

Pretože medvede sa živia ovocím a orechmi, trusom rozširujú semená. Každé semeno sa na začiatok položí na lesnú pôdu s malým „hnojivom“ aby mohlo začať rásť. Medvede tiež pomáhajú čistiť prírodu od odumretých tel živôčichov a pomáhajú udržiavať rovnováhu populácií bylinožravcov, akými sú jelene.

Veľké šelmy sú, tiež dobrým indikátorovým druhom. Medvede, vlky a rysy potrebujú na prežitie rôzne biotopy a preto manažment biotopov pre tieto druhy prospieva mnohým vrátane ľudí. Ak je pôda dostatočne zdravá na to, aby uživila populáciu veľkých šeliem, potom je dostatočne zdravá aj na to, aby slúžila ľuďom.

Ľudia na celom svete boli v priebehu času fascinovaní medveďmi a vlkami. Uchvátili ľudskú predstavivosť, ktorá začala vymýšľať mnoho mýtov, legiend a anekdot. Veľké šelmy sú súčasťou ľudovej kultúry v mnohých ohľadoch - od starovekých obradov cez mýty až po plyšové hračky. V ďalších kapitolách si môžete prečítať viac o rysovi ostrovidovi.

RYS OSTROVID (LYNX LYNX)

VÝZNAM

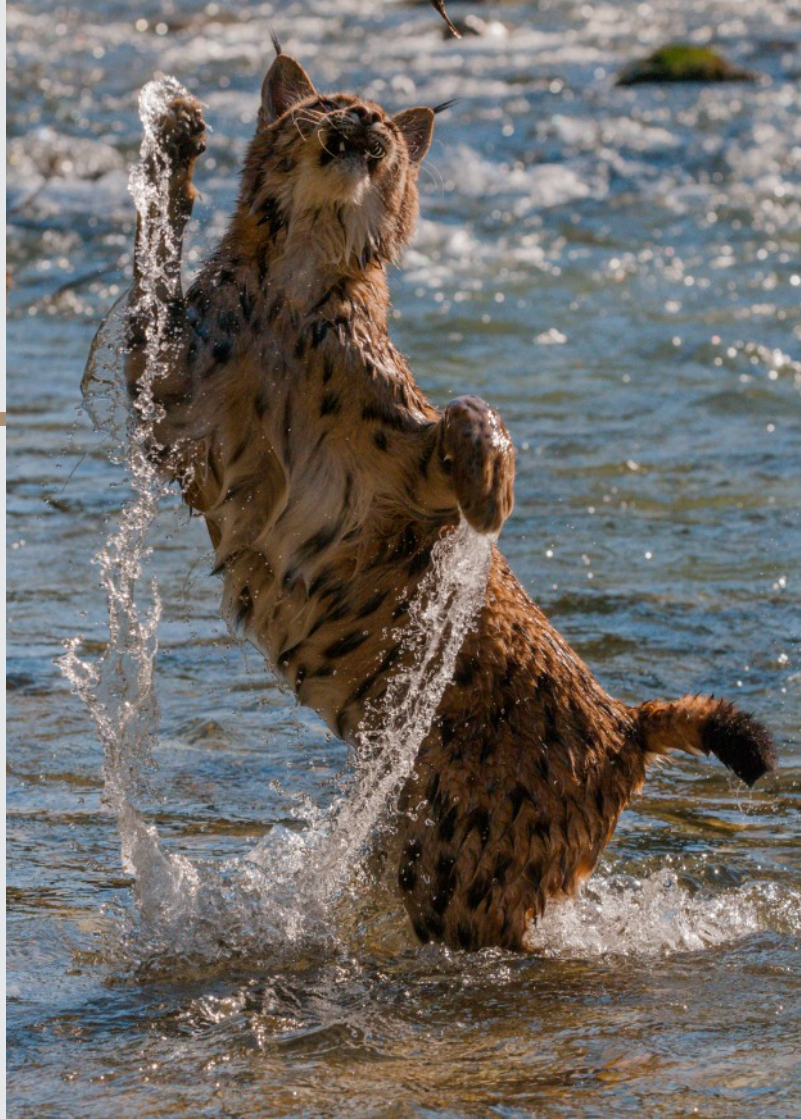
Strata jedného článku potravinového reťazca môže spôsobiť zmeny na všetkých úrovniach v rámci ekosystému. Oveľa nebezpečnejšie je, že tieto zmeny nie sú viditeľné hneď. Rysy sú na vrchole trofickej pyramídy, regulujú teda štruktúru a dynamiku bylinožravých druhov, no zároveň sú na nich závislé. Okrem toho optimálne a životaschopné populácie jeleňov, srncov alebo diviakov sú úzko závislé aj od iných environmentálnych faktorov, vrátane antropogénnych. Zo širšieho pohľadu je možné vidieť, že biologické systémy sú veľmi prepojené a každý komponent je v mnohých smeroch závislý od ostatných. Dobré známe sú situácie, keď rysy z niektorých oblastí zmizli a začali vznikať škody na rastlinných spoločenstvách, pretože narástli populácie bylinožravcov. Bez predátorov zároveň degenerovali aj v genetickej variabilite. Vyžadoval sa preto aktívny manažment, spojený s vysokými finančnými nákladmi. Naopak, reintrodukcia rysov by bola prirodzeným riešením na vyrovnanie narušenej rovnováhy v prírode.

OPIS

Pojem rys zahŕňa štyri druhy stredne veľkých divých mačkovitých šeliem. Zo všetkých štyroch druhov bol na Červenom zozname IUCN vyhodnotený iba rys iberský (*L. pardinus*) ako kriticky ohrozený druh. Ostatné druhy, napriek tomu, že boli nekontrolovane lovené v 19. a 20. storočí, zostávajú celosvetovo mimo ohrozenia vyhynutím. V niektorých krajinách sú však stále vzácné.

Rys ostrovid v súčasnosti žije v 23 európskych krajinách. Celkový odhadovaný počet rysov je asi 9 000 jedincov. V Európe existujú regióny, z ktorých rys nikdy nevymizol a v ktorých počet jedincov je konštantný (napríklad Škandinávsky polostrov, Karpaty a Balkán), no sú krajiny, kde rys úplne zmizol z prírody, napr. Nemecko, Rakúsko, Francúzsko, Taliansko a Švajčiarsko a v ktorých bola aj snaha o jeho reintrodukcii pomocou rôznych projektov. Medzitým sa v dôsledku ochranných opatrení rys navrátil zo susedných krajín napríklad do Lotyšska, Bulharska a Maďarska.

Fyzické vlastnosti/vzhľad:

Osamelo žijúci živočích, rys ostrovid dosahuje približne veľkosť psa. Telo rysa ostrovida má dĺžku zhruba 70 až 150 cm. Výška je 60 cm a hmotnosť je asi 25 kg. Maximálne uvádzané hmotnosti sú medzi 50 kg a 58 kg, ale hmotnosť zástupcu akéhokoľvek druhu rysa zvyčajne nepresahuje 30 kg. Chvost je dlhý iba 11-26 cm. V porovnaní s inými druhmi je rys ostrovid najväčší. Druhým v poradí podľa veľkosti je iberský s 85-120 cm a 13-25 kg a nasledujú dva americké druhy, ktoré majú rovnakú dĺžku (70-120 cm) a hmotnosť (9-15 kg). Špička chvosta u všetkých druhov je zvyčajne čierna a na končekoch uší sú chumáče čiernych chlpcov, ktoré odlišujú rysa od ostatných mačkovitých šeliem. Srst' je hustá a jemná. Farba srsti je rozmanitá v závislosti od veku, obdobia a jednotlivca. Väčšinou je oranžovo-hnedá so škvrnami. Na hlave môže byť tmavo sivá až čierna, zatiaľ čo brucho môže byť biele. Rovnako ako všetky ostatné mačkovité šelmy aj rys má ostré, zaťahovacie pazúry, ktoré dosahujú dĺžku 4-6 cm. Dožívajú približne 20 rokov.

Rys je živočích s nočnou aktivitou, jeho zrak je veľmi dobrý aj v tme. Pri behu sťahuje pazúry, v jeho stopách teda nenájdeme odlačky pazúrov. Jeho normálnou chôdzou je krok. Rovnako ako vlky umiestňujú aj rysy svoje zadné labky do stôp svojich predných labiek. Rys je živočích, ktorý loví čakaním na korisť. Je špecializovaný na sledovanie a na chytanie koristi využíva krátky šprint. Rys je rýchly a tichý, čo mu pomáha nečakane zaútočiť. Z pevného bodu môže rys vyskočiť až do 4-6 m v ľubovoľnom smere. V Európe sa rys žije hlavne stredne veľkými voľne žijúcimi živočíchmi, ako sú jelene, muflóny, či srnky. Korisťou im však môžu byť malé cicavce a vtáky. Rysy môžu počuť myš až na 60 metrov.

DOMOVSKÝ OKRSOK

V Poľsku dosahuje hustota populácie dospelých rysov 1,9 až 3,2 jedincov na 100 kilometrov štvorcových. Vo Švajčiarsku je hustota populácie rysa o niečo nižšia a pohybuje sa medzi 0,94 a 2,1 jedincov na 100 kilometrov štvorcových. Tam, kde je dostupnosť potravy slabá, napríklad v južnej časti Nórska, je hustota rysa 0,25 jedincov na 100 kilometrov štvorcových. V Rumunsku sa rys vyskytuje v hustých zalesnených oblastiach vo vysokej nadmorskej výške, ktoré ako domovský areál pokrývajú veľké územia s rozlohou 124 až 486 štvorcových kilometrov.

Rys žije osamotene, teritória samcov a samic sa prekrývajú. Oblasť, kde žijú si označujú čerstvými stopami moču, čím odháňajú iné jedince toho istého druhu najmä v období párenia.

Rys uprednostňuje veľké a tiché lesy nachádzajúce sa vo vysokých nadmorských výškach. Zostupuje aj do nižších kopcovitých oblastí. Vo všeobecnosti je viazaný na svoj domovský okrsok, ale pri nedostatku potravy absolvuje pomerne dlhé cesty až 40-50 km.

STOPY

Stopa rysa má podobný tvar ako stopa mačky, ale je oveľa väčšia. Jej tvar si nemožno pomýliť s inou stopou, ak je vytlačená jasne, pretože vankúšiky charakteristické pre mačkovité šelmy sú eliptické, bez znakov po pazúroch. Na čerstvom snehu by sa dala pomýliť so stopou vlka alebo psa, avšak na rozdiel od nich rys otláča aj „päťu“, vlastne spodnú časť chodidla. Navyše, jeho stopová dráha je usporiadaná v miernom cikcaku.

PÁRENIE A ROZMNOŽOVANIE

Samice si vychovávajú svoje mláďatá samé. Mláďatá opúšťajú rajón vo veku 10-12 mesiacov.

Všetky druhy rysov sa pária skoro na jar, v marci a apríli. Pretože sú to samotárske zvieratá, párenie sa neuskutočňuje každý rok. Estrálny cyklus u samice trvá 10-15 dní, a gravidita 65-90 dní, v závislosti od druhu. Potom sa narodia 2-4 mláďatá, ktoré sú dva týždne slepé. Dojčenie trvá relatívne dlho, až šesť mesiacov. Mláďatá sa oddelia od matky, keď majú dva roky, aby sa pripravili na prvé párenie. Je veľmi ťažké pozorovať párové návyky rysov a to z rôznych dôvodov. Najmä ich vzácnosti a tiež vplyvom intenzívneho lovu a kvôli veľkosti areálov, ktoré obývajú.

OHROZENIA

V Európe je hlavnou hrozbou pre druh strata biotopov spôsobená rozvojom ľudskej infraštruktúry a bývania. Fragmentácia biotopov vedie k časovej a geografickej izolácii jedincov, čo bráni rysom využívať svoje prirodzené návyky v hľadaní potravy, rozmnožovaní a šírení. Preto je zabezpečenie ekologickej konektivity pre cicavce, ktoré vyžadujú veľké domovské okrsky rozhodujúce pre zdravú a odolnú populáciu rysov.

STRETNUTIE S RYSOM

Mykola Svyštun, strážca Národného parku Skole Beskydy na Ukrajine, sa s rysom vo voľnej prírode stretol už niekoľkokrát. Jedna konkrétna príležitosť bola na jar na lesnej ceste. Stalo sa to náhle, takže keď ho zviera uvidelo - utieklo a schovalo sa v lese. Druhé stretnutie sa odohralo, keď ďalekohľadom zbadal rysa na vzdialenosť 200 metrov. Zviera kráčalo po spadnutom strome a hneď sa ukrylo v lese. Ďalšie stretnutie sa odohralo na horskej lúke Menchul pri obci Kvasy v Zakarpatskej oblasti. Správca vysokohorskej biologickej stanice kráčal v snehu až na základňu. Snehu bolo veľa, siahal až po kolená. Pri stúpaní do cesty sa zastavil, aby si oddýchol a rozhlídal sa. O 50 metrov ďalej uvidel dospelého rysa, ktorý sa vybral po jeho ceste a kráčal v jeho stopách. Zľakol sa a začal stúpať rýchlejšie. Rys ho pomaly nasledoval krok za krokom a držal si odstup. A až na rovinatejšom mieste rys zišiel z trasy strážcu a zmizol v lese. V hlbokom snehu sa zviera rozhodlo uľahčiť si prechod a použiť ľudskú vychodenú cestičku.

Ako sa správať pri stretnutí s rysom:

Rys je opatrná šelma a človeka si k sebe pustí len veľmi zriedkavo. Zvyčajne sa správa ako "duch" lesa. Vo voľnej prírode je teda veľmi ťažké ho vôbec stretnúť. Počas stretnutia zviera ako prvé unikne do hlbokého lesa. Rys sa však pri obrane svojich mláďat môže stať agresívnym. Človeka však nebude prenasledovať, rys sa bude zdržiavať len v blízkosti svojich mláďat. Keď stretnete rysa, nerobte prudké pohyby. Ak zviera syčí a robí útoky ako pohyby vpred, aby vás vystrašilo - pomaly sa siahnite do bezpečnej vzdialenosti. Tiež môžete zvýšiť hlas, aby ste zviera vystrašili. V lese, kde sa rys vyskytuje, sa oplatí správať sa hlučne. Zviera vás tak bude počuť a nepriblíži sa ako prvé. Ak zviera nie je choré a zranené, potom pre človeka nepredstavuje žiadnu hrozbu.

LOV A PYTLIACTVO

Podobne ako v prípade medveďa je rys chránený medzinárodnými dohovormi, je to prioritný druh ochrany v Európskej únii. Lov ryma v EÚ teda nie je povolený.

Rys je zriedkavo v kontakte s ľuďmi, a preto neexistujú žiadne konflikty medzi človekom a voľne žijúcimi rysmi. Aj preto, že sa rys vyhýba človeku a akýmkoľvek obývaným oblastiam, nespôsobuje škody na hospodárskych zvieratách, alebo ak sa to stane, sú zanedbateľné.

ZÁVER

Je všeobecne známe, že zabezpečenie konektivity pre voľne žijúce zvieratá je nevyhnutnosťou. Zdá sa, že len zriadenie prírodných chránených území nestačí na to, aby sa voľne žijúcim živočíchom darilo, pretože infraštruktúra vytvorená človekom, ako sú cesty, diaľnice alebo osady, rozdeľuje biotopy na menšie izolované časti, čo bráni pohybu živočíchov pri hľadaní potravy, počas obdobia párenia alebo rozptylu do okolia. Veľké šelmy využívajú obrovskú plochu biotopu v rozsahu stoviek až tisícok štvorcových kilometrov. Preto je potrebné na regionálnej úrovni zaviesť metodiku identifikácie ekologických koridorov s niektorými jasnými funkčnými parametrami, ktoré takéto koridory popisujú. To bolo hlavným cieľom projektu „Otvorené hranice pre voľne žijúcu divú zver v Karpatoch“.

Ochrana ekologickej konektivity vyžaduje pozornosť minimálne v dvoch smeroch: obnovovaní a zachovávaní. Je zrejmé, že ten druhý je vhodnejší z hľadiska nákladov a efektívnosti. Takže v prípade zdravých a odolných populácií živočíchov musíme myslieť vždy o krok vpred – predchádzať namiesto toho, aby sme museli neskôr naprávať.

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine

ENI Cross-border Cooperation Programme

2014-2020

Príručka bola vypracovaná v rámci projektu „Otvorené hranice pre voľne žijúcu divú zver v Karpatoch“. Projekt realizuje WWF-Rumunsko pobočka Maramures v partnerstve s organizáciou Rakhiv EcoTour z Ukrajiny, národným parkom Aggtelek z Maďarska a SOS/BirdLife Slovensko zo Slovenska.

Realizácia projektu „Otvorené hranice pre voľne žijúcu divú zver v Karpatoch“ začala 1. októbra 2019. Projekt je financovaný prostredníctvom Programu cezhraničnej spolupráce Maďarsko-Slovensko-Rumunsko-Ukrajina ENI 2014-2020 na obdobie 30 mesiacov. Celkové náklady na projekt sú 1 550 871,83 eur, z čoho 1 395 784,63 eur tvorí príspevok Európskej únie. Tento materiál vznikol s finančnou podporou Európskej únie. Za jeho obsah zodpovedá výlučne WWF-Rumunsko a nemusí nevyhnutne odrážať názory Európskej únie.

Webová stránka programu: www.huskroua-cbc.eu

Spolufinancované Európskou Úniou